

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

КИРКАЧ СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

УДК [336.71:005.51](043.3)

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

Харків – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Колодізєв Олег Миколайович,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
завідувач кафедри банківської справи.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Васюренко Олег Володимирович,
Університет банківської справи
Національного банку України (м. Київ),
проректор;

кандидат економічних наук, доцент
Криклій Олена Анатоліївна,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи
Національного банку України»,
доцент кафедри банківської справи.

Захист відбудеться «24» вересня 2014 р. о 13:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр К 64.055.02, у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а, ауд. 606.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

Автореферат розісланий «22» серпня 2014 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. В. Мартиненко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Загострення конкурентної боротьби в банківському секторі національної економіки, зниження темпів приросту обсягів фінансових ресурсів, зменшення рівня доходів і, відповідно, збільшення витрат зумовлюють необхідність підвищення ефективності системи управління банківською діяльністю та її ключового елемента – фінансового планування. Саме фінансове планування є основою фінансового управління банком, яка дозволяє з урахуванням специфіки кожного етапу розвитку банку визначати мету його діяльності, обґрунтовувати можливі шляхи її досягнення, враховуючи наявні та потенційно можливі фінансові ресурси.

Як свідчить практика сучасних фінансових відносин, ефективне управління наявними фінансовими ресурсами є однією з головних проблем менеджменту банку. На сучасному етапі кожен банк здійснює фінансове планування не на підставі єдиної загальноприйнятої системи фінансового планування, а лише на основі формування індивідуального сприйняття реалій діяльності, яке, в свою чергу, призводить до відсутності комплексної, об'єктивної оцінки зовнішнього і внутрішнього середовища діяльності банку та реалізації його потенційних фінансових можливостей. Недостатній рівень ефективності фінансового планування діяльності банку є однією з причин погіршення загальних фінансових результатів його діяльності. Так, за даними Національного банку України станом на 01.01.2014 фінансовий результат діяльності банків у порівнянні з аналогічним періодом 2008 р. знизився з 6620 млн грн до 1436 млн грн, тобто на 78,31%. При цьому протягом 2010–2012 рр. показники фінансового результату діяльності банків взагалі мали від'ємні значення. Разом зі зниженням фінансового результату діяльності банків України знижується і рівень рентабельності активів. Так, станом на 01.01.2014 рентабельність активів у порівнянні з аналогічним періодом 2008 р. знизилась з 1,50 до 0,12%, тобто на 1,38%. Протягом 2010–2012 рр. показники рентабельності активів також мали від'ємні значення. За таких обставин існуючі негативні тенденції в змінах фінансових показників діяльності банків зумовлюють необхідність удосконалення існуючих теоретико-методичних та науково-практичних підходів до фінансового планування як ключового елемента фінансового управління діяльністю банку.

Вагомий внесок у розвиток теоретико-методичних положень щодо фінансового планування зробили такі зарубіжні дослідники, як Р. Л. Акофф, І. Т. Балабанова, І. О. Бланк, Ю. Ф. Брігхем, Ченг Ф. Лі, М. О. Поморіна, Дж. Фінерті, Д. Хан та ін. Серед вітчизняних робіт, які присвячені теоретичним і практичним аспектам фінансового планування банку/підприємства, слід виділити публікації Г. М. Азаренкової, М. Д. Білик, О. В. Васюренка, О. М. Калініченка, С. М. Козьменка, О. М. Колодізева, О. А. Криклій, О. В. Крухмаль, О. В. Кузьменко, С. М. Лаптева, Н. Г. Маслак, С. В. Науменкової, А. М. Поддєрьогіна, О. М. Пожара, Б. І. Сюркала та ін.

Разом з тим узагальнення напрацювань науковців і фахівців-практиків, їх накопичений досвід та отримані результати щодо рівня організації фінансового

планування діяльності банку зумовлюють необхідність подальших наукових досліджень за даним напрямом. Зокрема, подальшого вдосконалення вимагають: підходи до процесу формування фінансового плану банку і встановлення планових фінансових показників його діяльності; ідентифікація проблем і шляхів їх вирішення, перспектив розвитку фінансового планування діяльності банку; формування системи показників оцінки поточного фінансового стану банку для ефективної реалізації сформованого фінансового плану. Крім того, існує об'єктивна необхідність в удосконаленні науково-методичної бази стосовно оцінювання ефективності фінансового планування для оптимізації процесу формування фінансового плану банками України. Актуальність вирішення вказаних проблем і недостатній рівень їх теоретико-методичного обґрунтування зумовили вибір теми, мети і задач дисертаційної роботи, підкреслюють її актуальність та значущість теоретичних і практичних рекомендацій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження узгоджується з пріоритетними напрямами наукових розробок, що були здійснені в рамках таких науково-дослідних тем кафедри банківської справи Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця: «Підвищення ефективності організаційно-економічного забезпечення розвитку суб'єктів господарювання» (номер державної реєстрації 0111U005795), в якій здобувачем виконано підрозділ «Підвищення ефективності функціонування банків України на основі системи фінансового планування»; «Управлінські технології та їх впровадження у діяльність банку (номер державної реєстрації 0112U007627), в якій здобувачем розроблено підрозділ «Методичний підхід до оцінки рівня ефективності технології фінансового планування діяльності банку».

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є подальший розвиток теоретичних положень, розробка методичних підходів і науково-практичних рекомендацій щодо фінансового планування діяльності банку.

Відповідно до мети дослідження поставлено такі задачі:

уточнити визначення сутності поняття «фінансове планування діяльності банку», визначити місце і роль фінансового планування в системі управління діяльністю банку, обґрунтувати складові (підсистеми) системи фінансового планування діяльності банку;

конкретизувати ключові структурні компоненти фінансового плану діяльності банку, обґрунтувати процес його формування;

визначити основні тенденції змін фінансових показників діяльності банків, систематизувати існуючі проблеми у сфері фінансового планування діяльності банків для визначення та обґрунтування напрямів їх усунення;

обґрунтувати систему показників оцінки поточного фінансового стану банку на основі визначення релевантних груп показників: фінансова стійкість, ділова активність, ліквідність та ефективність управління (рентабельність);

розробити методичний підхід до формування фінансового плану діяльності банку, визначити поточний фінансовий стан банку;

визначити фінансовий потенціал банку, обґрунтувати види конкурентних стратегій розвитку банку, уточнити їх зміст, визначити підходи до конкретизації і

подальшого вибору конкурентних стратегій залежно від фінансового стану та фінансового потенціалу банку;

розробити методичний підхід до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку;

удосконалити процедуру визначення планових фінансових показників діяльності банку, сформувати перелік фінансових планів діяльності банку, визначити напрями вдосконалення фінансового планування діяльності банку.

Об'єктом дослідження є процес фінансового планування діяльності банку.

Предмет дослідження – теоретико-методичні положення та науково-практичні рекомендації щодо удосконалення фінансового планування діяльності банку шляхом визначення його фінансового потенціалу для формування фінансових планів, які мають достатній рівень реалізації.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дисертаційного дослідження складають фундаментальні положення теорії фінансів, банківської справи, фінансового менеджменту, а також наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених у сфері фінансового планування діяльності банку.

Для досягнення поставленої мети і вирішення задач дослідження використано такі методи наукового дослідження: *морфологічного аналізу* – для визначення сутності поняття «фінансове планування діяльності банку»; *системний і комплексний підходи* – для визначення місця фінансового планування в системі управління діяльністю банку та формування системи фінансового планування; *аналізу, синтезу, аналогії, логічного узагальнення* – для вивчення та систематизації теоретичних і практичних аспектів фінансового планування діяльності банку; *анкетування* – для визначення ключових структурних компонент фінансового плану банку; *метод аналізу ієрархій* – для формування ієрархічної структури типової проблематики фінансового планування діяльності банків; *ап'юріорного ранжування* – для формування складу системи показників оцінки поточного фінансового стану банку; *компаративного аналізу* – для співставлення фактичних даних діяльності банків з даними за попередні роки; *метод Фаррара–Глобера* – для ідентифікації релевантних показників оцінки поточного фінансового стану банку; *природної нормалізації* – для приведення релевантних показників оцінки поточного фінансового стану банку до порівнянного вигляду; *багатокритеріальної оптимізації* – для згортки релевантних показників до інтегральної оцінки поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу; *інтегральний* – для розрахунку оцінки поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу з метою визначення конкурентної стратегії розвитку банку; *регресійного аналізу* – для оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку; *графічний* – для унаочнення результатів дисертаційного дослідження.

Інформаційною базою дослідження стали: закони України, укази Президента України, нормативні акти Кабінету Міністрів України; постанови та офіційні дані Національного банку України, аналітичні огляди й звітні дані Міністерства фінансів України, Асоціації українських банків і Незалежної асоціації банків України; фінансова звітність банків України в цілому та Харківської області зокрема; наукові публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань фінансового планування

діяльності банку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретичних і практичних положень щодо фінансового планування діяльності банку та в розробці методичних підходів до формування фінансового плану діяльності банку, оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку. До найбільш істотних результатів, що визначають наукову новизну, належать такі положення:

удосконалено:

методичний підхід до формування фінансового плану діяльності банку, який, на відміну від існуючих, базується на комплексній оцінці поточного фінансового стану банку та визначенні його фінансового потенціалу з урахуванням діючої конкурентної стратегії розвитку банку з переліку запропонованих варіантів стратегій, обґрунтованих й уточнених за сутністю, а саме: «регіональний лідер», «накопичення» або «імітаційна поведінка»;

процедуру визначення планових фінансових показників діяльності банку, яка, на відміну від існуючих, полягає у встановленні пріоритетності планових фінансових показників діяльності банку (коефіцієнт достатності основного капіталу, коефіцієнт проблемних кредитів, коефіцієнт миттєвої ліквідності, чиста процентна маржа, рентабельність активів) та виявленні резервів використання фінансових ресурсів з урахуванням рівня фінансового потенціалу банку в стратегічному, тактичному й оперативному періодах з подальшою трансформацією фінансових показників у плановий баланс банку;

методичний підхід до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку, відмінністю якого є порівняння фінансового стану банку як з урахуванням, так і без урахування його фінансового потенціалу для визначення пріоритетних напрямів діяльності та коригування обраної конкурентної стратегії розвитку;

набуло подальшого розвитку:

розуміння змісту поняття «фінансове планування діяльності банку» як процесу формування фінансового плану банку, що передбачає аналіз системи фінансових планів на всіх рівнях фінансового планування з обов'язковим урахуванням його фінансового потенціалу та акцентує увагу на забезпеченні необхідними ресурсами розвитку банку для ефективної реалізації сформованого фінансового плану. Відмінність даного трактування полягає в обов'язковому врахуванні значення фінансового потенціалу банку при формуванні фінансового плану для забезпечення достатнього рівня його реалізації;

система показників оцінки поточного фінансового стану банку, що, на відміну від існуючих, передбачає врахування фінансових (нормативних) релевантних показників за чотирма групами: фінансова стійкість, ділова активність, ліквідність та ефективність управління (рентабельність) з подальшим їх об'єднанням в інтегральний показник методом багатокритеріальної оптимізації, який дозволяє надати комплексну, об'єктивну й достовірну оцінку поточного фінансового стану банку;

ієрархічна структура типової проблематики фінансового планування діяльності банків з використанням методу аналізу ієрархій, особливість якої полягає

у групуванні існуючих проблем за змістовним наповненням щодо конкретизації за критеріями об'єктивності та суб'єктивності з виокремленням організаційних, методичних та інформаційних проблем фінансового планування, що дозволяє визначити напрями вдосконалення фінансового планування для вирішення визначених проблем.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, методичні підходи та науково-практичні рекомендації, розроблені в дисертації, мають практичну цінність і дозволяють: сформулювати фінансові плани діяльності банку з достатнім рівнем реалізації; визначити оцінку поточного фінансового стану банку; оцінити фінансовий потенціал банку; обґрунтовано здійснити вибір конкурентної стратегії розвитку банку залежно від його конкурентних переваг – поточного фінансового стану та фінансового потенціалу.

Розроблені в дисертаційній роботі пропозиції щодо формування системи фінансового планування впроваджено у діяльність ТОВ «Каліта-Фінанс» (довідка № 327/04-156 від 11.02.2012). Запропоновані теоретичні положення та практичні рекомендації щодо оптимізації процесу фінансового планування застосовані у діяльності ПАТ «РЕАЛ БАНК» (довідка № 06-14/1874 від 10.07.2013). Методичний підхід до формування фінансового плану діяльності банку використано у роботі ПАТ «РЕГІОН-БАНК» (довідка № 01-37/1765/2 від 04.12.2013). Запропоновані рекомендації щодо формування системи показників оцінки поточного фінансового стану банку впроваджені у діяльність ПАТ «КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК «СТАНДАРТ» (довідка № 1436/14 від 08.10.2013). Методичний підхід до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку впроваджено у практичну діяльність ПАТ «МЕГАБАНК» (довідка № 4292/07-87 від 09.09.2013).

Теоретичні положення та окремі практичні розробки, що містяться в дисертації, використовуються в навчальному процесі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» (спеціалізація «Банківська справа») та для підготовки магістрів зі спеціальності 8.03050802 «Банківська справа» при викладанні навчальних дисциплін «Аналіз банківської діяльності» та «Фінансовий менеджмент у банку» відповідно (довідка № 14/86-43-62/1 від 06.02.2014).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійно виконаною науковою роботою. Положення, висновки, рекомендації та розробки, які виносяться на захист, одержані автором самостійно та відображені в наукових працях. Результати, опубліковані здобувачем у співавторстві, використані в дисертаційній роботі лише в межах особистого внеску.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження оприлюднено на: Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю молодих вчених та студентів «Розвиток економіки України в умовах глобалізації» (Харків, 2011); Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу» (Київ, 2011); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні

проблеми економіки: теоретичні та практичні аспекти» (Дніпропетровськ, 2012); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Проблеми управління соціально-економічним розвитком України» (Харків, 2012); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених та студентів «Розвиток України очима молоді: соціальні, економічні та правові аспекти» (Харків, 2013); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фінансовий механізм та обліково-аналітичне забезпечення стійкого економічного розвитку» (Севастополь, 2013); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми та механізми фінансового управління» (Харків, 2013).

Публікації. Основні наукові положення, висновки і результати дисертаційного дослідження опубліковано у 14 наукових працях загальним обсягом 8,16 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 5,96 ум.-друк. арк., серед яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, 3 статті у виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз та 1 стаття в інших виданнях, 7 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації – 312 сторінок. Робота містить 14 рисунків, з яких 4 займають 4 повні сторінки, 27 таблиць, з яких 7 займають 7 повних сторінок, список використаних джерел з 206 найменувань – на 20 сторінках, 10 додатків – на 126 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації – 155 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі – «Теоретичні засади фінансового планування діяльності банку» – уточнено зміст поняття «фінансове планування діяльності банку», визначено місце та роль фінансового планування в системі управління діяльністю банку; обґрунтовано складові (підсистеми) системи фінансового планування діяльності банку, встановлено їх взаємозв'язок; досліджено фінансовий план банку, процес формування його структурних компонент.

На основі узагальнення наукових підходів до визначення сутності поняття «фінансове планування» із застосуванням морфологічного аналізу, враховуючи специфіку діяльності банку, запропоновано вдосконалене трактування поняття «фінансове планування діяльності банку» відповідно до якого фінансове планування діяльності банку розглядається як процес формування фінансового плану банку, який передбачає аналіз системи фінансових планів на всіх рівнях фінансового планування його діяльності, встановлення поточного фінансового стану та визначення фінансового потенціалу з метою забезпечення необхідними ресурсами розвитку банку для ефективної реалізації сформованого фінансового плану. На відміну від існуючих трактувань таке визначення передбачає обов'язкове врахування значення фінансового потенціалу банку при формуванні фінансового

плану (встановленні планових фінансових показників) його діяльності.

У результаті систематизації наукових поглядів на сутність фінансового планування діяльності банку обґрунтовано його особливе місце і роль у системі управління діяльністю банку, що полягає в забезпеченні необхідними ресурсами пріоритетних напрямів його розвитку.

На підставі детального розгляду теоретичних основ фінансового планування діяльності банку, які висвітлено у наукових працях вітчизняних вчених, сформовано систему фінансового планування його діяльності, що являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів (підсистем). Визначено, що система фінансового планування діяльності банку включає такі складові (підсистеми): суб'єкти (керуюча), об'єкти (керована), мета, завдання, функції, принципи, етапи, методи, інструменти, продукти, нормативне та інформаційне забезпечення, фактори впливу, які доцільно розподілити на дві групи – забезпечуючі та функціональні.

Як підтверджують дослідження літературних джерел та банківська практика, система фінансового планування діяльності банку забезпечує формування керуючою підсистемою мети діяльності банку з урахуванням наявних і потенційно можливих ресурсів, а також подальшу трансформацію цієї мети в систему фінансових показників – показників оцінки поточного фінансового стану банку.

Встановлено, що показники оцінки поточного фінансового стану банку є відображенням якості системи фінансового планування, на основі значень яких можливо оцінити фінансовий потенціал банку й обрати конкурентну стратегію його розвитку для досягнення встановленої мети.

З метою конкретизації ключових структурних компонент фінансового плану діяльності банку залучено 18 експертів – співробітників банків України, рівень компетентності яких становить понад 0,67; узгодженість відповідей підтверджується розрахованим значенням коефіцієнта конкордації – 0,76. Методом опитування експертів визначено, що до ключових структурних компонент фінансового плану діяльності банку належать (рис. 1): плановий баланс банку, плановий бюджет банку, планові фінансові показники і нормативи діяльності банку.

Обґрунтовано послідовність етапів (дій) процесу формування фінансового плану діяльності банку, який включає: аналіз системи фінансових планів банку; виявлення існуючих проблем у процесі формування фінансового плану діяльності банку; оцінку поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу; вибір конкурентної стратегії розвитку банку; встановлення цілей діяльності банку; формування фінансового плану діяльності банку; визначення й обґрунтування можливих шляхів досягнення планових фінансових показників і нормативів діяльності банку, а також етапи моніторингу, контролю та коригування.

У другому розділі – «Аналіз сучасного стану фінансового планування діяльності банку» – проаналізовано основні тенденції змін фінансових показників діяльності банків, а також визначено проблеми (недоліки) фінансового планування діяльності банків; обґрунтовано склад системи показників оцінки поточного фінансового стану банку за групами коефіцієнтів; розроблено методичний підхід до формування фінансового плану діяльності банку; визначено поточний фінансовий стан досліджуваної сукупності банків.

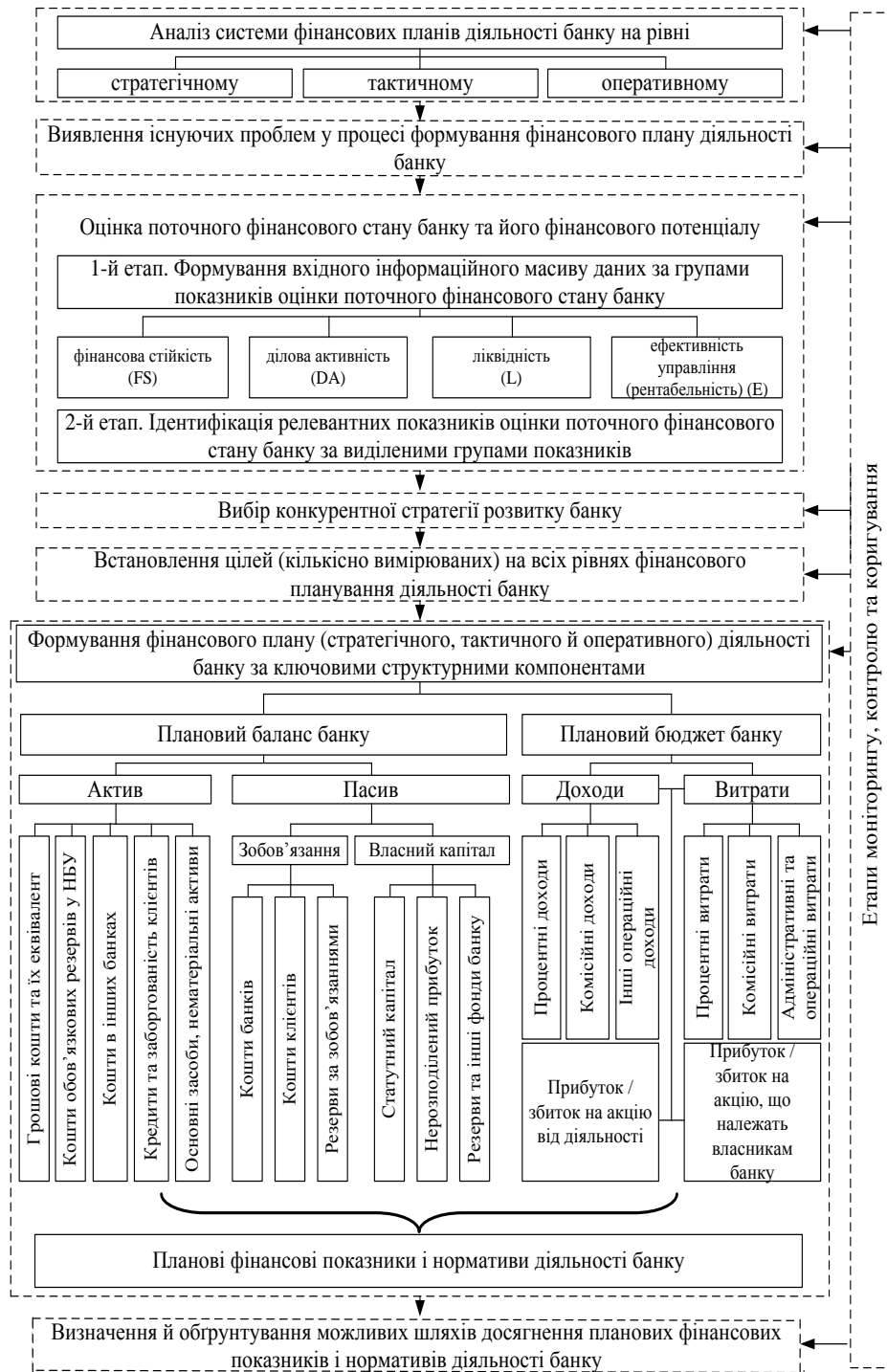

Рис. 1. Процес формування фінансового плану діяльності банку

Проведено аналіз основних тенденцій змін фінансових показників діяльності банків, а саме структури й динаміки активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат, чистого прибутку та показників рентабельності (активів і капіталу). Результати аналізу свідчать про погіршення фінансових показників діяльності банків протягом 2008–2013 рр. (знизились: фінансовий результат діяльності банків – на 26%, рентабельність активів – на 1,05%, рентабельність капіталу – на 9,64%). За таких обставин постає необхідність підвищення ефективності фінансового управління діяльністю банку шляхом впровадження фінансового планування.

Узагальнено (з використанням методу аналізу ієрархій) ключові проблеми у

сфері фінансового планування: процес фінансового планування зводиться до екстраполяції даних розвитку банку в звітних періодах на майбутні; відрив і недостатня кореляція довгострокових фінансових планів з короткостроковими (стратегічних з оперативними); нереальність фінансових планів (низький рівень реалізації фінансових планів); неоперативність складання фінансових планів (недостатня оперативність вжиття корегуючих заходів); формальний підхід до складання фінансових планів (множення фактичних даних на певну дату на встановлений коефіцієнт без урахування фінансового потенціалу банку та специфіки формування статей фінансового плану банку); періодичне складання фінансових планів на основі досягнутих результатів (застосування так званого принципу фінансового планування діяльності банку «від досягнутого») та інші, які доцільно класифікувати за критеріями суб'єктивності й об'єктивності з подальшим виділенням організаційних, методичних та інформаційних проблем. Це дозволило акцентувати увагу на необхідності усунення виокремлених груп типових проблем шляхом впровадження ефективних методик фінансового планування діяльності банку.

У результаті систематизації статистичних даних банків України та Національного банку (на основі узагальнення літературних джерел із застосуванням критеріїв системності, відображення ключових аспектів діяльності банку, відсутності дублювання показників, виключення мультиколінеарності між показниками та інтерпретованості) запропоновано формувати систему показників оцінки поточного фінансового стану банку в такій послідовності: ідентифікація всієї сукупності показників оцінки поточного фінансового стану банку; виділення пріоритетних показників оцінки поточного фінансового стану банку.

На основі аналізу наукових праць у сфері фінансового менеджменту банку із застосуванням методу апріорного ранжування обґрунтовано, що вихідними даними для формування фінансового плану діяльності банку є система показників оцінки поточного фінансового стану за чотирма групами коефіцієнтів: фінансова стійкість, ділова активність, ліквідність та ефективність управління (рентабельність).

З метою визначення оцінки поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу запропоновано методичний підхід до формування фінансового плану діяльності банку, який включає такі етапи: вибір об'єкта дослідження та розрахунок системи показників оцінки поточного фінансового стану банку; виділення релевантних показників оцінки поточного фінансового стану банку за виділеними групами коефіцієнтів; нормалізація релевантних показників оцінки поточного фінансового стану банку; згортка релевантних показників до інтегральної оцінки поточного фінансового стану банку (використано метод багатокритеріальної оптимізації); оцінювання фінансового потенціалу банку за виділеними групами коефіцієнтів; вибір конкурентної стратегії розвитку банку на підставі комплексної оцінки його поточного фінансового стану та фінансового потенціалу. Результатом впровадження методичного підходу є комплексна (кількісна та якісна) оцінка поточного фінансового стану банку і його фінансового потенціалу, на підставі значень яких можливо обрати оптимальну конкурентну стратегію розвитку банку.

Практичну реалізацію запропонованого методичного підходу до формування

фінансового плану діяльності банку (1–4 етапи) здійснено за даними банків Харківського регіону (табл. 1) – ПАТ «УкрСиббанк», ПАТ «МЕГАБАНК», ПАТ «РЕГІОН-БАНК» і ПАТ «РЕАЛ БАНК», – які є репрезентативною вибіркою сукупності банків регіону та належать до різних груп банків за розміром активів згідно з класифікацією Національного банку України (ПАТ «УкрСиббанк» – I група, ПАТ «МЕГАБАНК» – III група, ПАТ «РЕГІОН-БАНК» та ПАТ «РЕАЛ БАНК» – IV група).

Таблиця 1

Інтегральний показник оцінки поточного фінансового стану банку (фрагмент)

Період (рік, квартал)		ПАТ «УкрСиббанк»	ПАТ «МЕГАБАНК»	ПАТ «РЕГІОН-БАНК»	ПАТ «РЕАЛ БАНК»
2000	1	0,406	0,351	0,401	0,269
	2	0,377	0,353	0,416	0,291
	3	0,374	0,396	0,416	0,282
	4	0,363	0,400	0,380	0,303
...
2013	1	0,401	0,518	0,398	0,452
	2	0,387	0,491	0,341	0,437
	3	0,364	0,467	0,402	0,503
	4	0,375	0,420	0,438	0,495
Шкала інтервалів інтегральної оцінки поточного фінансового стану банку					
		[0,269; 0,339]	(0,339; 0,408]	(0,408; 0,478]	(0,478; 0,548]
Характеристика інтервалу інтегральної оцінки поточного фінансового стану банку					
		низька	середня	достатня	висока
Розподіл інтегральної оцінки поточного фінансового стану банку, %					
		11,80	45,58	33,02	6,60

За результатами проведених розрахунків (див. табл. 1) отримано високу/достатню оцінку поточного фінансового стану ПАТ «УкрСиббанк», для ПАТ «МЕГАБАНК» – достатню/середню, для ПАТ «РЕГІОН-БАНК» та ПАТ «РЕАЛ БАНК» – середню/низьку. Таким чином, розраховані значення інтегральних показників оцінки поточного фінансового стану банків Харківського регіону загалом свідчать про достатню/середню оцінку їх поточного фінансового стану, що є підтвердженням необхідності впровадження фінансового планування як інструменту управління фінансовими результатами його діяльності.

У третьому розділі – «Удосконалення фінансового планування діяльності банку» – визначено фінансовий потенціал банку; обґрунтовано вибір конкурентної стратегії розвитку банку залежно від його конкурентних переваг – оцінки поточного фінансового стану та фінансового потенціалу; розроблено методичний підхід до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку, перевірку якого здійснено на практиці; удосконалено процедуру визначення планових фінансових показників діяльності банку; сформовано перелік фінансових планів діяльності банку; запропоновано напрями вдосконалення фінансового планування діяльності банку.

На підставі отриманих результатів щодо оцінки поточного фінансового стану сукупності досліджуваних банків (див. табл. 1) запропоновано визначення фінансового потенціалу банку на основі використання таксонометричного підходу

(шляхом середньозважених темпів приросту показників оцінки поточного фінансового стану за виділеними групами коефіцієнтів).

Сукупність оцінок поточного фінансового стану та фінансового потенціалу банку дає можливість визначити (із застосуванням експертного методу) оптимальну конкурентну стратегію його розвитку.

У дисертації запропоновано такі конкурентні стратегії розвитку банку: «регіональний лідер», «накопичення» та «імітаційна поведінка». Стратегія «регіональний лідер» характерна для банків, оцінка поточного фінансового стану яких висока/достатня, а рівень фінансового потенціалу не перевищує 20%. Стратегія «накопичення» характеризується достатньою/середньою оцінкою поточного фінансового стану банку та рівнем фінансового потенціалу, який варіює у межах не перевищує/не менше ніж 20%. Стратегія «імітаційна поведінка» характерна для банків, оцінка поточного фінансового стану яких середня/низька, а рівень фінансового потенціалу не менше ніж 20%.

Вибір конкурентної стратегії розвитку банку здійснюється на підставі матриці, що являє собою перелік конкурентних переваг банку (за горизонталлю) і конкурентних стратегій з конкретизацією напрямів у рамках кожної конкурентної стратегії (за вертикаллю). Якщо згідно з установленими конкурентними перевагами (оцінкою поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу) банк може обрати не одну, а декілька конкурентних стратегій розвитку, то пріоритет слід віддати тій, відносно якої банк має максимально можливу кількість конкурентних переваг.

На підставі результатів оцінки поточного фінансового стану банків здійснено розрахунок фінансового потенціалу досліджуваних банків за виділеними групами показників (5-й етап методичного підходу до формування фінансового плану діяльності банку) (табл. 2).

Результати проведених розрахунків свідчать про наявність достатньо високого рівня фінансового потенціалу у банків IV групи за класифікацією Національного банку України (ПАТ «РЕГІОН-БАНК» і ПАТ «РЕАЛ БАНК») та низького рівня фінансового потенціалу у ПАТ «УкрСиббанк» і ПАТ «МЕГАБАНК», які належать відповідно до I та III груп. Це свідчить про практичну значущість запропонованого підходу, оскільки саме у «малих» банків рівень фінансового потенціалу недостатньо реалізований, а тому повинен бути значно вищим на відміну від «великих» банків, які в повній мірі реалізують власний фінансовий потенціал.

Таблиця 2

Оцінка фінансового потенціалу банку

Банк	Оцінка фінансового потенціалу банку за групами показників, %			
	Фінансова стійкість	Ділова активність	Ліквідність	Ефективність управління (рентабельність)
ПАТ «УкрСиббанк»	10,70	14,65	24,80	18,68
ПАТ «МЕГАБАНК»	8,32	10,80	21,82	29,45
ПАТ «РЕГІОН-БАНК»	23,95	20,22	27,88	25,95
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	14,45	26,42	11,22	36,47

Сукупність результатів оцінок поточного фінансового стану та фінансового потенціалу банку дозволила визначити найбільш оптимальну конкурентну стратегію розвитку для досліджуваних банків протягом 2000–2013 рр. (6-й етап методичного підходу до формування фінансового плану діяльності банку), зокрема: ПАТ «УкрСиббанк» – стратегія «регіональний лідер»; ПАТ «МЕГАБАНК» – стратегія «регіональний лідер» або стратегія «накопичення»; ПАТ «РЕГІОН-БАНК» і ПАТ «РЕАЛ БАНК» – стратегія «імітаційна поведінка». Визначена відповідна конкурентна стратегія розвитку банку дозволяє виявляти найбільш пріоритетні напрями розвитку його діяльності в сучасних умовах, враховуючи при цьому наявні та потенційно можливі фінансові ресурси для досягнення встановленої мети.

З метою визначення ефективності фінансового планування діяльності банку запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку, який полягає у визначенні впливу груп показників – фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та ефективності управління (рентабельності) – на фінансовий стан банку (рис. 2).

Даний методичний підхід базується на порівнянні фінансового стану банку як з урахуванням, так і без урахування його фінансового потенціалу, а також дозволяє визначити пріоритетні напрями розвитку і діяльності банку та скоригувати обрану (за результатами методичного підходу до формування фінансового плану діяльності банку) конкурентну стратегію його розвитку. Співставлення сценаріїв змін фінансового стану банку з урахуванням і без урахування фінансового потенціалу дозволяє виявити резерви використання його фінансових ресурсів з метою підвищення прибутковості діяльності банку та досягнення встановлених (планових) фінансових показників.

Результати реалізації методичного підходу до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку подано в табл. 3.

Таблиця 3

Результати впровадження методичного підходу до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку

Фінансовий стан банку	
без урахування фінансового потенціалу	з урахуванням фінансового потенціалу
ПАТ «УкрСиббанк»	
$STP_j^K = -18,31 + 18,11*FS + 21,23*DA + 14,64*L - 5,34*E$	$STP_j^K = -18,31 + 16,36*FS + 18,52*DA + 11,73*L - 4,50*E$
ПАТ «МЕГАБАНК»	
$STP_j^K = -40,99 + 55,58*FS + 5,80*DA - 0,50*L + 55,61*E$	$STP_j^K = -40,99 + 51,57*FS + 5,24*DA - 0,41*L + 42,96*E$
ПАТ «РЕГІОН-БАНК»	
$STP_j^K = -65,41 + 26,52*FS + 75,66*DA + 24,76*L + 57,61*E$	$STP_j^K = -65,41 + 21,40*FS + 62,94*DA + 19,36*L + 45,74*E$
ПАТ «РЕАЛ БАНК»	
$STP_j^K = -36,06 + 28,90*FS + 8,90*DA - 9,47*L + 81,48*E$	$STP_j^K = -36,06 + 25,24*FS + 7,04*DA - 8,52*L + 59,71*E$

Рис. 2. Алгоритм реалізації методичного підходу до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку

Результати застосування методичного підходу до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку свідчать про невідповідність поточних показників оцінки поточного фінансового стану банку потенційно можливим.

Удосконалено процедуру визначення планових фінансових показників діяльності банку, яка полягає у встановленні пріоритетних (релевантних) фінансових показників діяльності банку та виявленні резервів використання

фінансових ресурсів з урахуванням рівня фінансового потенціалу банку, на підставі значення якого формуються фінансові плани (на стратегічному, тактичному й оперативному рівнях).

Сформовано перелік фінансових планів (на стратегічному, тактичному й оперативному рівнях) діяльності банку шляхом: визначення планових показників (релевантних показників за виділеними групами) оцінки поточного фінансового стану банку на підставі розрахованого значення його фінансового потенціалу – що дозволяє отримати його об'єктивні характеристики – реальний фінансовий план; визначення можливих альтернативних варіантів фінансового плану банку – оптимістичний та песимістичний фінансові плани (враховуючи фактори впливу та банківські ризики); формування планового балансу та планового бюджету банку.

Обґрунтовано напрями вдосконалення фінансового планування діяльності банку, що становлять: необхідність складання фінансових планів на підставі повної, реальної та достовірної статистичної інформації; врахування потенційних фінансових можливостей банку під час розробки фінансових планів; забезпечення повної реалізованості фінансових планів; функціональна єдність підрозділів та їх спрямованість на досягнення головної мети діяльності банку; збалансованість цілей; обов'язкове формування планового балансу та бюджету діяльності банку тощо. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню загальної ефективності діяльності банку шляхом прийняття виважених управлінських рішень щодо зміцнення фінансового стану банку та визначення перспективних напрямів його подальшого розвитку на підставі якісного фінансового планування.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено важливе науково-практичне завдання з подальшого розвитку й удосконалення теоретичних положень, методичних підходів і науково-практичних рекомендацій у сфері фінансового планування діяльності банку. Основні висновки і результати, одержані в процесі дослідження, полягають у такому.

1. Уточнено визначення поняття «фінансове планування діяльності банку», особливістю якого є обов'язкове врахування фінансового потенціалу банку при формуванні фінансового плану його діяльності. Визначено, що фінансове планування є однією з головних функцій банківського менеджменту, роль (сутність) якої полягає у забезпеченні необхідними ресурсами стабільного розвитку банку, в сприянні підвищенню прибутковості та зниженню ризику його діяльності. Обґрунтовано складові (підсистеми) системи фінансового планування діяльності банку, зокрема підсистеми суб'єктів (керуюча), об'єктів (керована), мети, завдань, функцій, принципів, етапів, методів, інструментів, продуктів, нормативного та інформаційного забезпечення, факторів впливу, які доцільно розподілити на дві групи – забезпечуючі та функціональні.

2. Методом опитування експертів – фахівців у сфері банківської діяльності визначено ключові структурні компоненти фінансового плану банку: плановий

баланс, плановий бюджет, планові фінансові показники і нормативи діяльності банку. Обґрунтовано послідовність етапів (дій) процесу формування фінансового плану діяльності банку, яка передбачає: аналіз системи фінансових планів банку, виявлення існуючих проблем у процесі формування фінансового плану діяльності банку, оцінку поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу, вибір конкурентної стратегії розвитку банку, встановлення цілей діяльності банку, формування фінансового плану діяльності банку, визначення та обґрунтування можливих шляхів досягнення планових фінансових показників і нормативів діяльності банку, а також етапи моніторингу, контролю та коригування. Запропонована послідовність етапів дозволить оцінити поточний фінансовий стан банку, визначити потенційні фінансові можливості і встановити такі планові фінансові показники діяльності банку, досягнення яких є ймовірним.

3. Виявлено основні тенденції змін фінансових показників діяльності банків, які свідчать про погіршення фінансових показників діяльності банку (активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат тощо) протягом 2008–2013 рр. і підтверджують необхідність підвищення ефективності фінансового управління діяльністю банку шляхом впровадження фінансового планування. На підставі узагальнення літературних джерел та шляхом застосування методу аналізу ієрархій (за критеріями суб'єктивності й об'єктивності з подальшою класифікацією на організаційні, методичні та інформаційні) визначено та систематизовано основні проблеми фінансового планування діяльності банку, серед яких, зокрема: зведення процесу фінансового планування до екстраполяції даних розвитку банку в звітних періодах на майбутні; відрив і недостатня кореляція довгострокових фінансових планів з короткостроковими (стратегічних з оперативними); нереальність фінансових планів (низький рівень реалізації фінансових планів) тощо. Систематизація проблем фінансового планування діяльності банку забезпечить їх комплексне вирішення шляхом впровадження нових підходів, які в повній мірі відповідають реаліям банківської діяльності.

4. Методом узагальнення літературних джерел з подальшим застосуванням методу апіорного ранжування обґрунтовано склад системи показників оцінки поточного фінансового стану банку за чотирма групами коефіцієнтів – фінансова стійкість, ділова активність, ліквідність та ефективність управління (рентабельність). Сформована система показників є підґрунтям для формування фінансового плану діяльності банку за релевантними показниками в межах кожної групи.

5. Запропоновано методичний підхід до формування фінансового плану діяльності банку, сутність якого полягає у визначенні оцінки поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу за виділеними групами коефіцієнтів з метою вибору оптимальної (згідно зі встановленими критеріями) конкурентної стратегії розвитку банку. За допомогою інтегрального показника визначено фінансовий стан банків Харківського регіону як достатній/середній. Застосування даного методичного підходу сприяє формуванню фінансового плану діяльності банку на підставі повної, реальної та достовірної статистичної інформації.

6. Визначено фінансовий потенціал банків Харківського регіону, на підставі

значення якого, враховуючи оцінку поточного фінансового стану, обґрунтовано вибір конкурентних стратегій розвитку банку, а саме: «регіональний лідер» (оцінка поточного фінансового стану висока/достатня, рівень фінансового потенціалу не перевищує 20%); «накопичення» (оцінка поточного фінансового стану достатня/середня, рівень фінансового потенціалу не перевищує/не менше ніж 20%); «імітаційна поведінка» (оцінка поточного фінансового стану середня/низька, рівень фінансового потенціалу не менше ніж 20%).

7. Доведено доцільність запровадження розробленого методичного підходу до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку, який полягає в оцінці впливу груп показників фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності та ефективності управління (рентабельності) на результативний показник діяльності банку, його поточний фінансовий стан (без урахування і з урахуванням фінансового потенціалу банку) з подальшим їх порівнянням та за необхідності коригуванням конкурентних стратегій розвитку банку. Результатом запропонованого методичного підходу є економіко-математична модель динаміки процесу формування фінансового плану діяльності банку (без урахування та з урахуванням його фінансового потенціалу), використання якої дає змогу виявити проблемні напрями діяльності банку і скоригувати конкурентну стратегію його розвитку.

8. Удосконалено процедуру визначення планових фінансових показників діяльності банку, що полягає у встановленні пріоритетних (релевантних) фінансових показників діяльності банку та виявленні резервів використання фінансових ресурсів з урахуванням рівня фінансового потенціалу банку, на підставі значення якого формуються фінансові плани. Сформовано перелік фінансових планів (на стратегічному, тактичному й оперативному рівнях) діяльності банку: реальний фінансовий план – на підставі значення фінансового потенціалу банку, оптимістичний та песимістичний фінансові плани – враховуючи фактори впливу та банківські ризики. Визначено, що основними напрямками удосконалення фінансового планування діяльності банку є: необхідність складання фінансових планів на підставі повної, реальної та достовірної статистичної інформації; врахування потенційних фінансових можливостей банку під час розробки фінансових планів; забезпечення повної реалізованості фінансових планів; збалансованість цілей; обов'язкове формування планового балансу та бюджету діяльності банку тощо. Визначення напрямів удосконалення фінансового планування діяльності банку сприяє підвищенню ефективності його фінансового управління.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Киркач С. М. Конкретизація сутності поняття фінансового планування з позиції специфіки функціонування підприємства (банку) / С. М. Киркач // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – Вип. 34. – С. 145–160.

2. Колодізев О. М. Підвищення ефективності функціонування банків України на основі системи фінансового планування / О. М. Колодізев, С. М. Киркач

// Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. праць. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – Вип. 26. – Ч. 1. – С. 306–314. *(Особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні взаємозв'язків між елементами (підсистемами) системи фінансового планування діяльності банку).*

3. Лесик В. О. Методичний підхід до ідентифікації секторів підвищеної уваги в процесі фінансового планування діяльності банку / В. О. Лесик, С. М. Киркач // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль : Економічна думка, 2012. – Вип. 11. – Ч. 1. – С. 389–396. *(Особистий внесок здобувача полягає у розробленні методичного підходу до ідентифікації секторів підвищеної уваги в процесі фінансового планування діяльності банку).*

Статті у наукових періодичних виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

4. Колодізев О. М. Обґрунтування системи показників для оцінювання якості фінансового планування в банку / О. М. Колодізев, С. М. Киркач // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 12 (150). – С. 195–207. *(Особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні критеріїв системи показників для оцінювання якості фінансового планування діяльності банку).*

5. Киркач С. М. Забезпечення процесу реалізації фінансового планування діяльності банку / С. М. Киркач // Бізнес Інформ. – 2014. – № 3. – С. 345–350.

6. Киркач С. М. Фінансовий план як інструмент фінансового планування діяльності банку / С. М. Киркач // Проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 302–308.

Матеріали наукових конференцій

7. Киркач С. М. Фінансове планування діяльності банку в умовах глобалізації / С. М. Киркач // Матер. всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю молодих вчених та студентів «Розвиток економіки України в умовах глобалізації» (м. Харків, 18 березня 2011 р.) // Управління розвитком : зб. наук. робіт. – Х. : ХНЕУ, 2011. – № 5 (102). – С. 88–89.

8. Колодізев О. М. Фінансове планування банку як ключовий елемент управління банком та забезпечення його конкурентоспроможності / О. М. Колодізев, С. М. Киркач // Зб. тез II міжнар. наук.-практ. конф. «Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу» (м. Київ, 3 листопада 2011 р.). – К. : КНЕУ, 2011. – С. 239–242. *(Особистий внесок здобувача полягає у конкретизації місця фінансового планування в системі управління діяльністю банку).*

9. Єремейчук Р. А. Функції фінансового планування з урахуванням специфіки банківської діяльності / Р. А. Єремейчук, С. М. Киркач // Матер. всеукр. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми економіки: теоретичні та практичні аспекти» (м. Дніпропетровськ, 27–28 січня 2012 р.) – Дніпропетровськ : НО «Перспектива», 2012. – Ч. 1. – С. 48–50. *(Особистий внесок здобувача полягає в уточненні переліку функцій фінансового планування діяльності банку).*

10. Киркач С. М. Групування банків України за значеннями фінансових показників їх діяльності / С. М. Киркач // Матер. всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених та студентів «Проблеми управління соціально-економічним розвитком України» (м. Харків, 27 квітня 2012 р.). – Х. : ВБ «Фактор», 2012. – С. 1836–1840.

11. Киркач С. М. Оцінка ефективності фінансового планування діяльності банку / С. М. Киркач // Матер. всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та

студентів «Розвиток України очима молоді: соціальні, економічні та правові аспекти» (м. Харків, 18 квітня 2013 р.). – Х. : ВБ «Фактор», 2013. – С. 205–210.

12. Колодізєв О. М. Обґрунтування системи принципів фінансового планування діяльності банку / О. М. Колодізєв, С. М. Киркач // Матер. всеукр. наук.-практ. конф. «Фінансовий механізм та обліково-аналітичне забезпечення стійкого економічного розвитку» (м. Севастополь, 4–7 вересня 2013 р.). – Севастополь : СевНТУ, 2013. – С. 12–15. (*Особистий внесок здобувача полягає у визначенні переліку принципів фінансового планування діяльності банку*).

13. Киркач С. М. Критерії формування системи показників оцінки фінансового планування банку / С. М. Киркач // Тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні проблеми та механізми фінансового управління» (м. Харків, 12–13 грудня 2013 р.). – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2013. – С. 344–347.

Статті в інших виданнях

14. Kuzmenko O. The use of regression analysis in the financial planning of banks, mathematical formalization of the stages of financial planning in banks / O. Kuzmenko, S. Kyrkach // Banks and Banks Systems. – 2014. – № 1. – Vol. 9 – С. 120–126. (*Особистий внесок здобувача полягає в обґрунтуванні процедури оцінки поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу*).

АНОТАЦІЯ

Киркач С. М. Фінансове планування діяльності банку. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, 2014.

Дисертацію присвячено розвитку теоретичних положень, розробці методичних підходів і науково-практичних рекомендацій щодо фінансового планування діяльності банку.

У роботі уточнено визначення поняття «фінансове планування діяльності банку», встановлено місце та роль фінансового планування в процесі управління діяльністю банку. Обґрунтовано складові (підсистеми) системи фінансового планування діяльності банку. Конкретизовано ключові структурні компоненти фінансового плану банку, обґрунтовано процес його формування. Проаналізовано основні тенденції змін фінансових показників діяльності банку. Систематизовано існуючі проблеми у сфері фінансового планування діяльності банку та визначено можливі шляхи їх усунення. Обґрунтовано склад системи показників оцінки поточного фінансового стану банку. Розроблено методичний підхід до формування фінансового плану діяльності банку, який полягає в оцінці поточного фінансового стану банку та його фінансового потенціалу, з метою визначення конкурентної стратегії розвитку банку («регіональний лідер», «накопичення» або «імітаційна поведінка»). Розроблено методичний підхід до оцінювання ефективності фінансового планування діяльності банку, який полягає у співставленні поточного фінансового стану банку з урахуванням та без урахування його фінансового потенціалу. Сформовано фінансові плани діяльності банку за їх ключовими структурними компонентами. Визначено напрями вдосконалення фінансового

планування діяльності банку.

Ключові слова: фінансове планування діяльності банку, фінансовий план, ключові структурні компоненти фінансового плану, формування фінансового плану, показники оцінки поточного фінансового стану, фінансовий потенціал, конкурентна стратегія розвитку банку.

АННОТАЦИЯ

Киркач С. Н. Финансовое планирование деятельности банка. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, Харьков, 2014.

Диссертация посвящена развитию теоретических положений, разработке методических подходов и научно-практических рекомендаций в сфере финансового планирования деятельности банка. В работе раскрыты теоретические аспекты финансового планирования деятельности банка, проанализировано его современное состояние, предложены пути повышения эффективности деятельности банка на основании финансового планирования. Уточнено определение понятия «финансовое планирование деятельности банка». Под финансовым планированием деятельности банка предложено понимать процесс формирования финансового плана банка, который предполагает анализ системы финансовых планов на всех уровнях финансового планирования его деятельности, определение текущего финансового состояния и финансового потенциала с целью обеспечения необходимыми финансовыми ресурсами развития банка для эффективной реализации сформированного финансового плана. Определено место и роль финансового планирования в системе управления деятельностью банка, а именно обеспечение необходимыми ресурсами приоритетных направлений развития банка. Обоснованы основные составляющие (подсистемы) системы финансового планирования деятельности банка, в частности подсистемы субъектов (управляющая), объектов (управляемая), цели, заданий, функций, принципов, этапов, методов, инструментов, продуктов, нормативного и информационного обеспечения, факторов влияния, которые целесообразно разделить на обеспечивающие и информационные. Выделены ключевые структурные компоненты финансового плана деятельности банка (плановый баланс, плановый бюджет, финансовые показатели и нормативы деятельности банка), а также предложена последовательность этапов его формирования.

Проанализированы основные тенденции изменений финансовых показателей деятельности банка. Систематизированы основные проблемы в сфере финансового планирования деятельности банка с целью их устранения путем предложенных методических подходов и рекомендаций. Сформирована система показателей для оценки финансового состояния банка в разрезе групп коэффициентов финансовой устойчивости, деловой активности, ликвидности и эффективности управления (рентабельности).

Предложен методический подход к формированию финансового плана деятельности банка, который предполагает оценку текущего финансового состояния деятельности банка и оценку его финансового потенциала в разрезе выделенных

групп коэффициентов для возможности выбора оптимальной (согласно установленным критериям) конкурентной стратегии развития банка. Обоснованы конкурентные стратегии развития банка, среди которых следует выделить следующие: «региональный лидер», «накопление» и «имитационное поведение».

Разработан методический подход к оценке эффективности финансового планирования деятельности банка, который заключается в оценке влияния групп показателей финансовой устойчивости, деловой активности, ликвидности и эффективности управления (рентабельности) на финансовое состояние (до и после учета финансового потенциала банка). Сформирован перечень финансовых планов деятельности банка. Предложены пути совершенствования финансового планирования деятельности банка.

Ключевые слова: финансовое планирование деятельности банка, финансовый план, ключевые структурные компоненты финансового плана, формирование финансового плана, показатели оценки текущего финансового состояния, финансовый потенциал, конкурентная стратегия развития банка.

ANNOTATION

Kyrkach. S. M. Financial Planning of Banking Activity. – Manuscript copyright.

Economic candidate's thesis in speciality 08.00.08 – Money, Finance and Credit. – Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, 2014.

The thesis is devoted to development of theoretical provisions, methodological approaches and research and practice recommendations for financial planning of banking activity.

The thesis specifies the definition of the term «financial planning of banking activity», determines the place and role of financial planning in the process of banking activity management. It describes the components (subsystems) structure of the system of financial planning of banking activity. The thesis indicates the key structural components of the bank's financial plan, presents improvement of its shaping process. It gives analysis of the main trends in changes financial indicators of banking activity. It systematizes current problems in the sphere of financial planning of banking activity and determines possible ways for their solution. The thesis describes the structure of indicators of assessment of the current financial condition of the bank. It suggests a methodological approach for shaping the banking activity financial plan, which is assessment of the current financial condition of the bank and its financial potential to decide on a competitive strategy of the bank's development («regional leader», «accumulation» or «imitative behavior»). The thesis suggests a methodological approach for assessment of efficiency of financial planning of banking activity, which is comparison of current financial condition of the bank with and without consideration for its financial potential. It provides financial plans of banking activity on the strategic, tactic and operating level according to their key structural components. It determines ways of improvement of financial planning of banking activity.

Key words: financial planning of banking activity, financial plan, key structural components of the bank's financial plan, shaping the financial plan, indicators of assessment of the current financial condition, financial potential, competitive strategy of the bank's development.

КИРКАЧ СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 21.08.2014. Формат 60x90/16.
Обсяг 0,9 ум.-друк. арк. Папір офсетний. Друк різнограф.
Наклад 100 прим. Зам. № .

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг»
Свідоцтво про державну реєстрацію ю.о. А00 № 507350
61003, м. Харків, пров. Соляниківський, 4.
Тел. (057) 771-00-92, 771-00-96, 700-53-51, 714-34-26